

A tanító angol nyelv választott műveltségi területen végzett hallgatók karrierkövetése (2006–2019)

Helen Sherwin – Sipos Judit
Széchenyi István Egyetem, Győr

1. Bevezetés

Az 1990-es évek óta a felsőoktatás egyre inkább figyelembe veszi a munkaerőpiac igényeit (Tremblay és tsai 2012), és a diplomások foglalkoztathatósága ma prioritás a felsőoktatási intézmények számára (Pavlin 2019). Az egyetemi oktatás fókuszában, az elméleti ismeretek átadása mellett, a hallgatók munkaerőpiacra való felkészítése van. Olyan ismereteket, készségeket és tulajdonságokat célszerű a hallgatóknak elsajátítaniuk, amelyek segítenek leendő munkájuk elvégzésében, ezzel hasznot hozva saját maguknak, a társadalomnak és az egész gazdaságnak (Yorke 2004). A munkaerőpiac manapság dinamikusabb, mint valaha volt. Folyamatosan változik a globalizáció, a demográfia és a technológia fejleményeire reagálva (Eurofound d.n.). A felsőoktatási intézményeknek ezért ismerniük kell a munkaerőpiac elvárásait, hogy a hallgatókat ezen elvárásoknak megfelelő tudással, ismeretekkel vétezzék fel. Az efféle kommunikáció előmozdításának egyik módja a diplomások nyomon követése (Európai Bizottság 2017).

A végzős hallgatók szakmai fejlődésével kapcsolatos információk gyűjtése, nyomon követési felmérések útján, több szempontból is fontos, ugyanis lehetőséget teremt arra, hogy az intézmények felmérjék képzéseik munkaerőpiaci relevanciáját, illetve visszajelzést kapjanak egykori hallgatóiktól. Mindez az oktatás színvonalának, minőségének javítását teszi lehetővé (Beadle és tsai 2018). Már az iskolai intézmények is hatékonyabban tudják segíteni a leendő hallgatókat abban, hogy megalapozott döntéseket hozzanak az egyetemi képzéseket illetően. Fontos szempont lehet a politikai döntéshozók tájékoztatása a felsőoktatásban végrehajtandó szükséges változásokról (Európai Bizottság 2017).

Az egyetemek nemzetközi versengése a hallgatókért nem elhanyagolható tényező, ezért a globális egyetemi rangsorolások jelentős szerepet játszanak az egyetemek életében (Tremblay és tsai 2012). A diplomát szerzett fiatalok foglalkoztathatósága kulcsfontosságú teljesítménymutató pl. a Times Higher Education World *University Rankings* vagy a Quacquarelli Symonds (QS) vezető értékelő rendszerekben.

A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény kimondja, hogy a tanárképző intézmények kövessék a hallgatói előremenetelt és a szakmai pályafutást. (A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. tv. 103. §). Kutatásunkban ennek megfelelően – részben hiányt pótlóan – végeztük el ezt a munkát a győri Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Karának hallgatói körében, akik BA diplomát szerzett tanítókként végeztek.

A kutatás másik motivációja a szakmai kíváncsiság volt. A kutatások Magyarországon általában arra a vizsgálati eredményre mutatnak rá, hogy a megkérdezettek főleg a pedagógusok bérezésével elégedetlenek. A személyi körülmények, a szakmai tartalom, a pedagógusi önállóság hiánya, valamint a presztízselégedetlenség is szerepet játszik a tanárok pályájának alakulásában. Az olyan személyi okok, mint pl. az alkalmatlanság érzése vagy az elhivatottság hiánya is jelentős tényezők (Eurofound 2018).

Ismeretes az a vélekedés, hogy egy általános iskolai tanító, aki a 6–12 éves gyermekeket tanítja, alacsonyabb presztízsű munkát végez, mint az, aki a 12–18 éves fiatalokat (Jancsák 2014). Ezért indokolt feltételezni, hogy a tanító végzettségűek elhagyják a pályát, vagy arra

törekcszenek, hogy az általános iskola alsó tagozatából (ISCED⁸¹ 1) a felső tagozatba (ISCED 2) vagy a középiskolai oktatásba (ISCED 3) kerüljenek át. Ehhez a váltáshoz azonban posztgraduális, több éves tanulmányok elvégzése szükséges.

A volt hallgatókkal való informális kapcsolattartás alapján azonban arra derült fény, hogy az esetleges presztízshiány ellenére is számosan dolgoznak az alapfokú oktatás területén, tanítókként. Ahhoz, hogy rendszerezzük ismereteinket, kutatáson alapuló betekintést szerettünk volna a tényleges helyzetbe. Ez motivált bennünket a hallgatók nyomán követésére. Kérdőíves kutatásunkat a győri Apáczai Csere János Kar tanító szakán végeztük. A kar a négyéves stúdiumot követően BA diplomát kínál, ami a 6–10 éves gyermekek tanítására képesít, az általános tanterv összes magyar nyelvű tantárgyának, valamint egy olyan választott tantárgynak a tanítására, mint pl. a matematika vagy egy idegen nyelv, a 6–12 éves korosztályon belül. Kutatásunk azokra a hallgatókra összpontosított, akiknek az angol nyelv volt a választott tantárgyuk. A négyéves képzés 30 %-át az angol nyelv, 70 %-át a curriculum szerinti magyar tárgyak képezik. Az angol nyelv oktatásának két fő célja van: az ISCED 2 szintjén elvárható szaktudás elérése angol nyelvből, valamint az angol nyelv ilyen szintű oktatásához szükséges módszertani készségek fejlesztése.

2. Módszertan

2.1. Résztvevők, kutatási kérdések és adatgyűjtés

A 2006–2019 közötti időszakban végzett kutatásunkban a tanító angol műveltségterületen diplomát szerzett fiatalok pályafutását vizsgáltuk. Ebben az időszakban 138 fő szerzett diplomát, ebből 134 fővel tudtuk felvenni a kapcsolatot, és 99 fő töltötte ki önként a kérdőívet. A válaszadási arány 73,8% volt. A 99 megválaszolt kérdőívet 3 csoportba osztottuk, aszerint, hogy mettől meddig tartott a hallgatók képzése, ami diplomaszerezéssel zárult. A következő tanulmányi időszakokról beszélhetünk: 2006–2010; 2011–2015; 2016–2019.

Magyarországon 2002 óta jelentős társadalmi, politikai és oktatási változások mentek végbe. Érdekel bennünket, hogy ezek a változások milyen módon befolyásolták a kutatásban résztvevők szakmai karrierjét. Célunk az eredményekbe való mélyebb betekintés volt.

Az 1. sz. táblázat a diplomát szerzett hallgatók számát mutatja, valamint a fent jelzett tanulmányi időszakokba besoroltak válaszait, illetve válaszadási arányát.

tanulmányi időszakok	diplomát szerzett hallgatók száma	válaszadók száma	válaszadási arány
2006 - 2010	58	36	65.5%
2011 - 2015	41	30	75%
2016 - 2019	39	33	84.6%

1. sz. táblázat: tanulmányi időszakok szerinti válaszadási arány

A Google Apps-en végzett online felmérés segítségével gyűjtöttük a válaszokat a következő kérdésre: „Mennyire releváns a tanító angol választott műveltségterületi képzés a diplomát szerzett hallgatók szakmai karrierjének szempontjából?” A felmérés zárt és nyitott kérdéseket tartalmazott, és négy területről gyűjtött információkat: háttér-információk, aktuális foglalkozás, pályafutás, a képzés értékelése.

⁸¹ ISCED (International Standard Classification of Education) Az oktatás egységes nemzetközi osztályozási rendszere.

2.2. Adatelemzés

A zárt kérdésekre adott válaszok – pl. „Tanítóként dolgozik?” – a tanulmányi időszak szerinti csoportba kerültek. A kapott számadatot százalékokra konvertáltuk a tanulmányi időszak szerinti csoportok összehasonlításának megkönnyítése érdekében, majd oszlopdiagramokon és kördiagramokon ábráztuk. A kérdőív nyitott kérdéseire adott válaszokat – pl. „Milyen fejlesztéseket végezne az angol nyelvű képzésben?” – tematikus kategóriákba csoportosítottuk, ahogy az a 3.4.2. fejezetben található.

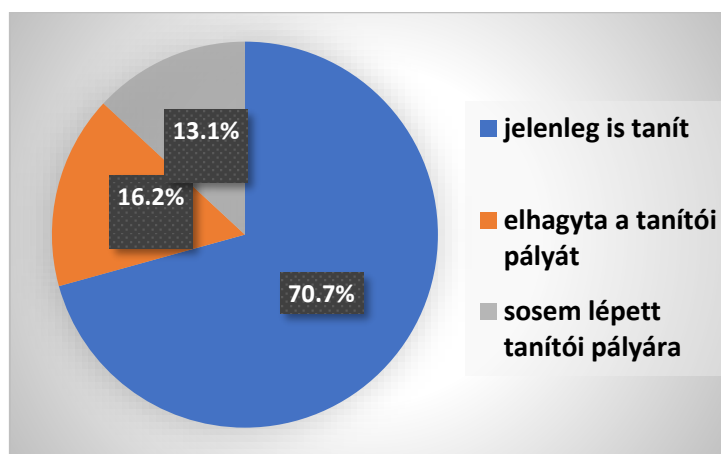
3. Eredmények

A kérdésre – „Mennyire releváns a tanító angol választott műveltségi területi képzés a diplomát szerzett hallgatók szakmai karrierjének szempontjából?” – a válaszokat, kutatási eredményként, négy csoportba osztottuk:

1. A tanító pályán maradt diplomásaink a kutatás idején is tanítottak.
2. Nem tanítók: Azon diplomásaink, akik nem tanítanak, akik elhagyták a tanítói pályát, vagy soha nem is léptek erre a pályára.
3. Nemzetközi vonatkozás: Azon diplomásaink, akik 7 hónaptól 12 évig terjedő időszakban külföldön tartózkodtak.
4. Diplomásaink értékelő visszajelzése a tanító angol választott műveltségi területi képzéssel kapcsolatban.

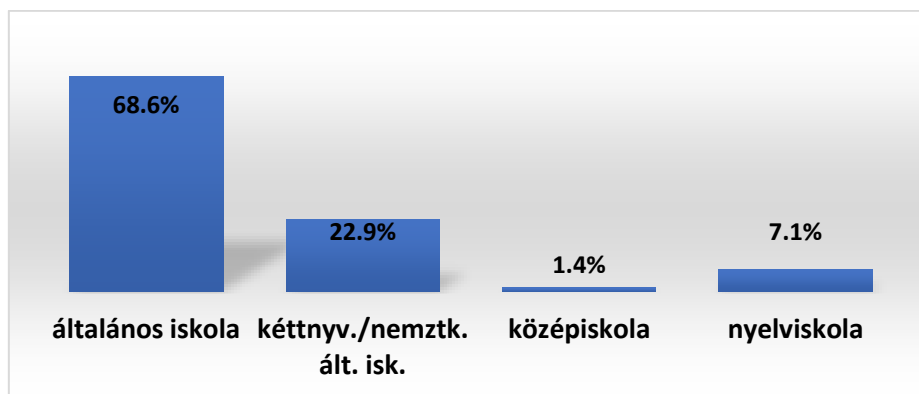
3.1. A tanítók: A válaszadók nagy része általános iskolában tanít

Az 1. kutatási eredmény azt mutatja, hogy a megkérdezett diplomások többsége jelenleg is általános iskolában tanít (lásd az 1. sz. ábrát).

1. sz. ábra: A „tanítók” és „nem tanítók” aránya

A 2. sz. ábrán látható, hogy a kutatás idején tanítók hol dolgoztak. Legtöbbjük (91,5%) általános iskolában dolgozik, ebből nagyobb hányad (68,6 %) magyar általános iskolában és kisebb hányaduk (22,9%) kéttannyelvű, illetve nemzetközi általános iskolában. Csupán 7,1% oktat angol nyelviskolában, és csak 1,4% középiskolában.

2. sz. ábra: A tanítók munkahelyei

Megjegyzés: A kéttannyelvű állami iskola a magyar nemzeti tantervet követi, de bizonyos tantárgyak angol nyelven zajlanak. Célcsoportja a magyar iskolaköteles gyermekek. A nemzetközi iskolák díjköteles iskolák, és általában az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok tantervének modelljét követik. Minden tantárgyat angolul tanítanak. Ezeket az iskolákat elsősorban (de nem kizárólag) a Magyarországon élő külföldiek gyermekei látogatják.

A 2. sz. ábra szerint tehát a tanítók 22,9%-a jelenleg kéttannyelvű vagy nemzetközi iskolában dolgozik. Ez a százalékos arány 26,7%-ra emelkedik, ha figyelembe vesszük azokat a válaszadókat is, akik kéttannyelvű iskolában tanítottak egy ideig, majd elhagyták a pályát, vagy munkahelyet váltottak, és egy nem kéttannyelvű iskolában dolgoznak tovább.

Ebből az következik, hogy a diplomások több mint egynegyede (26,7%) karrierjének egy bizonyos pontján angolul tanítja az általános tanterv tantárgyait, nevezetesen: a vizuális kultúrát, technikát, matematikát, zenét, testnevelést. Ezért CLIL tanárokként dolgoznak (Content and Language Integrated Learning = tartalomalapú nyelvoktatás), ami magasabb szintű nyelvi ismereteket és más módszertani felkészültséget igényel, mint a rendes angol nyelvórák tanítása. Ez fontos megállapítás, mivel a jelenlegi képzés néhány nyelvfejlesztési órán kívül, amelyen matematikai, testnevelési, vizuális kultúra szókinccset tanítanak, nem képezi a hallgatókat CLIL tanárrá. Tekintettel arra, hogy a szóban forgó hallgatóink több mint egynegyede egy bizonyos időben CLIL tanárként dolgozik, nyilvánvalóan szükség van a hiányzó képzésre.

A 2. sz. ábra kiemeli azt is, hogy csak 1,4% a diplomás hallgatóink közül tanít középiskolában. Ennek oka, hogy a 99 megkérdezett közül csak 8 fő szerzett olyan tanári képesítést, amely lehetővé teszi, hogy angol nyelvet tanítson az általános iskola felső tagozatában ill. középiskolában. Ez arra enged következtetni, hogy diplomásaink inkább azt a fiatalabb korosztályt tanítják, akiket eredetileg választottak, annak ellenére, hogy ennek a korcsoportnak a tanítása alacsonyabb státuszú az idősebb korosztályéhoz képest.

3.2. A „nem tanítók” munkája változatos, az angol nyelv nélkülözhetetlen

Összefoglalva: a megkérdezettek 29,3%-a „nem tanító”, 13,1%-a soha nem kezdte meg a tanítást, 16,2%-a pedig elhagyta a pályát. A megadott indokok között visszaköszönnek a bevezetőben említettek, többek között az alacsony bérek, a stresszes munkavégzés, kevés előrelépési lehetőség, a társadalmi presztízs hiánya.

A „nem tanítók” által végzett munkákat kutatásunkban négy csoportba osztottuk, csökkenő népszerűség szerint (lásd a 2. sz. táblázatot).

nemzetközi cégek alkalmazottai Magyarországon	könyvelő, régiségkereskedő, reklámszövegíró, tolmács, emberi erőforrás menedzser, irodai dolgozó, személyi asszisztens
vendéglátásban, közönségkapcsolati munkakörben dolgozók Magyarországon	légiutas-kísérő, szállodai recepciós, éttermi dolgozó
értékesítői munkakörben dolgozók Magyarországon	menedzser, optikus, lakberendező, ékszerész, banki alkalmazott
külföldi munkahelyek	gyógypedagógus (UK), masszőr (Ausztria), angol és magyar nyelv oktatása (Belgium)

2. sz. táblázat: A „nem tanítók” munkahelyei

A fenti adatgyűjtés szerint nagyon különböző munkahelyekről beszélhetünk, amelyek nem kapcsolódnak diplomásaink eredeti végzettségéhez. A válaszadók azonban hangot adtak annak, hogy angol nyelvtudásuk mennyire nélkülözhetetlen volt mind munkájuk megszerzése, mind pedig a végzése során.

Személyi asszisztens vagyok. Az angol nyelvtudásom miatt kaptam meg ezt a munkát. (Hallgató 2006–2010)

A budapesti szállítmányozás területén dolgozom. Minden nap használom az angolt, szóban és írásban is. (Hallgató 2011–2015)

Michelin** étteremben dolgozom. Külföldi kollégáim vannak, így a kiszolgálás és a megbeszélések nyelve az angol. (Hallgató 2016–2019)

Régiségkereskedő vagyok. Magyarországról árulok szigorúan a nemzetközi piacra az eBay-en keresztül. A munkám során folyamatosan használom az angolt. (Hallgató 2006–2010)

Értékesítési tanácsadóként dolgozom egy budapesti lakberendezési üzletben. Minden nap használom az angolt, mivel a bolt egy frekventált térségben található, és vannak külföldi vásárlók is. (Hallgató 2006–2010)

3.3. Nemzetközi szempont: A külföldön élő diplomások számának időbeli alakulása

A 3. sz. táblázatban ismertetjük annak a vizsgálatnak az eredményét, ami a külföldi munkavállalásra vonatkozik. A kutatásban részt vevő 99 diplomás 17,2%-a választotta összességében az általában két évre szóló külföldi munkavállalást. Feltűnő, hogy míg a 2006–2010-es tanulmányi időszakba tartozók 38,9%-a hagyta el Magyarországot, addig a 2011–2015-es tanulmányi időszakba tartozó diplomások körében ez a tendencia drasztikusan csökkent: már csak 10%-uk választotta a külföldi munkavállalást, a 2016–2019-es időszakban pedig ez a folyamat teljesen megszűnt.

	külföldi munkavállalás	magyarországi munkavállalás
összesen	17.2%	
tanulmányi időszakok		
2006 – 2010	38.9%	61.1%
2011 – 2015	10%	90%
2016 – 2019	0%	100%

3. sz. táblázat: a vizsgált diplomások külföldi munkavállalásának alakulása

A diplomások munkavállalása földrajzilag változatos. Legnépszerűbb célpont természetesen Európa, de vannak olyanok, akik eljutottak Afrikába és Óceánia térségeibe is. Népszerűség szerint a következő országokról, illetve földrészekről beszélhetünk: Egyesült Királyság, Németország, Franciaország, Ausztrália, Ausztria, Belgium, Dánia, Kenya, Mauritius és Svédország. Az angol nyelvtudásuk tette lehetővé a diplomások számára, hogy Magyarország határain kívül éljenek és dolgozzanak, pl. a vendéglátásban, nemzetközi vállalatoknál, az oktatásban vagy az értékesítés területén. Hazatérésüket követően, nemzetközi tapasztalatokat, jó gyakorlatot és referenciát szerezve, legtöbbször nem tért vissza eredeti hivatásához, a tanításhoz, hanem egyéb szakmai területeken szerzett munkát.

3.4. A képzés értékelése: pozitív visszajelzések, fejlesztési javaslatok

3.4.1. Pozitív visszajelzés

A kutatásba bevont diplomások arra a kérdésre, hogy a tanulmányaik idején a számukra biztosított szakmai képzés intézményünkben hasznos volt-e, a következőképpen válaszoltak: 92,1%: igen, 1,1%: nem, és 6,8%: részben.

A diplomások kiemelten hasznosnak találták a képzés gyakorlatorientáltságát, különös tekintettel az EYL módszertanra (Teaching English to Young Learners = angol nyelv tanítása fiatal tanulók számára).

A megkérdezettek visszajelzéseiből:

Diákközponti tevékenységekkel és módszerekkel foglalkoztunk, és főleg a fiatal tanulókra koncentráltunk.

Sok praktikus tippet, ötletet és játékot tanultam.

... bátorságot adott nekem, hogy angolul tudjak beszélni és kommunikálni.

Óriási előny, hogy megtanulhattunk angolul, mert bárhová is megy az ember a világon, sehol sem fogja elveszítettnek érezni magát, mert mindenki beszél angolul, és ez megkönnyíti az emberek közötti kapcsolatokat.

3.4.2. Fejlesztési javaslatok

3.4.2.1. A képzés szerkezeti változásainak igénye

Diplomásaink visszajelzéseiből kitűnik, hogy több módszertani és több nyelvfejlesztési órára lett volna szükségük, hasonlóan több oktatási gyakorlatra, ún. Teaching Practice jelleggel, amikor is az oktatási gyakorlat a tanítás helyszínén, pedagógiai intézményben, integrált tanulásként zajlik, mintegy speciális „továbbképzésként” az elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazásához. A megkérdezettek kritikával illették az oktatási gyakorlat nagy csoportlétszámát.

Nincs elég lehetőségünk megtanulni, hogy hogyan tanítsunk a gyakorlatban. Általában 12 hallgatóval vagyunk egy csoportban, és így csak 1 vagy 2 angol órát tanítunk félóránként. Ez nem elég! (2016–2019-es tanulmányi időszak hallgatója)

Ezek a felvetések jogosak és figyelemreméltóak, de a képzésbe való beillesztésükhöz intézményünknek a teljes képzési programot kellene módosítania.

3.4.2.2. Módszertant érintő visszajelzések

A válaszadók több útmutatást tartanak szükségesnek a fiatalabb, 5–8 éves gyermekek tanításával kapcsolatban, pl. a tankönyvek és a digitális források kiválasztásánál. Ezeket a javaslatokat az intézményben dolgozó tanárok magukévá tudják tenni, és integrálni tudják őket a meglévő módszertankurzusba. Itt is kiemeljük, hogy több válaszadó felismerte a tartalomalapú nyelvoktatás, a CLIL módszer elsajátításának szükségességét. Amint már fentebb

jeleztük, jelenlegi intézményi kereteink nem teszik lehetővé, hogy a CLIL képzést beépítsük a jelenlegi módszertani folyamatba.

Nagyszerű lenne, ha a diákok többet tanulhatnának arról, hogy hogyan tanítsák pl. a testnevelést, a természettudományos tantárgyakat, vagy a vizuális kultúrát angolul, mert ez fontos lehet egy kéttannyelvű iskolában. (2016–2019-es tanulmányi időszak hallgatója)

3.4.2.3. Nemzetközi lehetőségek

Diplomásaink egy része felhívta figyelmünket a rendszeres nemzetközi kapcsolattartás, tanulmányutak fontosságára. Javasataik szerint célszerű lenne bevonni az angol képzésbe több külföldi tanulmányút, akár oktatási gyakorlat megszervezését angol nyelvterületre. Itt fontos azonban kiemelni, hogy ezen javaslatok jelentős részben (75%) a 2010-ben végzett hallgatóktól származnak. A 2011–2019-es tanulmányi időszak hallgatóinak viszont már lehetőségük nyílt az Erasmus programban való részvételre. (Első angol nyelvi műveltségterületes hallgatónk 2012-ben vett részt az Erasmus programban.)

3.4.2.4. Korai karrier és folyamatos szakmai támogatás

A diplomások javaslatai a folyamatos támogatás iránti igényre is utalnak, ami nagyban segítené helytállásukat a munkaerőpiacon. Továbbá kiterjednek a karrier-tanácsadással, a hálózatépítéssel kapcsolatos támogatásra, valamint az egyetem által szervezett tréningekre is.

Segítség a karrierépítésben.

Maradjunk kapcsolatban, és osszuk meg az információt.

Új, innovatív ötleteket adó tréningek.

Kutatási eredményeink olyan, a témát érintő észrevételeket is feltártak, amelyek diplomásaink részéről kritikai élel bírtak, és ezért további megvitatásuk indokolt.

4. Összegzés

4.1. Az angol képzés relevanciája

A diplomások válaszait tekintve kutatási kérdésünkre – „Mennyire releváns az angol képzés a diplomások karrierjét illetően?” – leszögezhetjük, hogy ez a képzés a hallgatók pályafutását illetően nagy relevanciával bír. Az angol nyelvi képzés célja a hallgatók nyelvtudásának fejlesztése, illetve egy olyan módszertan átadása, amelynek ismerete lehetővé teszi majd számukra a jó színvonalú nyelvtanítást egy pedagógiai intézményben.

A kutatási alanyok 91,5%-a kutatásunk idején a végzettségének megfelelő korosztályt tanította általános iskolában, és hipotézisünkkel ellentétben nem vett részt olyan posztgraduális képzésben, amelyre akkor lenne szüksége, ha egy magasabb presztízsű és bérezésű állásba szeretne menni. Ami az angol nyelvi képzésünk hasznosságát illeti, a válaszadók 92,9%-a hasznosnak ítélte azt. Megállapítást nyert, hogy úgy a tanítók, mind a nem tanítók karrierjük során hasznosítani tudták az intézményünkben kapott szakmai tudásanyagot, és alapvetően korszerű módszertani felkészítésben volt részük, amit szintén kamatoztatni tudtak a gyakorlatban.

A kutatás során ugyanakkor fény derült arra is, hogy az angol képzésből hiányzik a rendszeres CLIL módszer oktatása, ugyanis a megkérdezettek 26,7% CLIL tanárként dolgozik, ahogy erről már fentebb is írtunk. Erre hivatkozva hangsúlyozzuk az ilyen jellegű, rövid távú továbbképzések bevezetésének célszerűségét intézményünkben, úgy a hallgatók, mind a tanárok részére. A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény kötelezi a tanárokat, hogy hétévente elvégezzenek egy akkreditált továbbképzést. A CLIL továbbképző tanfolyam jól illeszkedne ebbe a keretbe. A hallgatók pedig a továbbképzések keretén belül megismernék

az angol nyelv CLIL módszerrel történő tanításának módszerét az általános iskolák alsó és felső tagozatában. Mindezzel reflektálnánk az ezzel kapcsolatos, egyre növekvő munkaerőpiaci igényekre (a kéttannyelvű iskolák növekvő száma), és a diplomásoknak a szakmai továbbképzésüket érintő igényeikre is.

4.2. Nemzetközi vonatkozások

Azoknak a diplomásoknak, akik a 2006–2010-es tanulmányi időszakban voltak a hallgatónk, a 38,9%-a Magyarországon kívül vállalt munkát, ám ez az arány időközben drasztikusan csökkent. Feltételezhető, hogy ez a csökkenő tendencia tükrözi a közelmúltban lezajlott magyarországi társadalmi, oktatási és politikai változásokat. Magyarország 2004-ben csatlakozott az EU-hoz, ami az EU-országokban való munkavállalást nagyban megkönnyítette. 2006-ban pedig Magyarország részévé vált a bolognai folyamatnak, és ez által intenzívebbé vált a felsőoktatásban folytatott nemzetközi együttműködés (European Commission 2018). 2008-ban, nemzetközi tapasztalatokat, élményeket hozva, az első bejövő Erasmus-hallgatók csatlakoztak az angol képzéshez. 2012-ben az első angol képzésben részt vevő egyetemisták Erasmus programmal tanultak külföldön. Diákjaink számára napjainkban teljesen megszokottak a külföldi tanulmányi utak (Csapó–Horváth 2019), de a 2006 – 2010 közötti tanulmányi időszak diplomásainál nem ez volt a helyzet: az ő számukra a nemzetközi tanulási színtér kevésbé volt elérhető. Megállapíthatjuk, hogy külföldre költözésükkel proaktívan cselekedtek, és tettek szert nemzetközi tapasztalatokra.

Végül fontos kiemelni, hogy felvetődhet a kérdés, vajon a jelen kutatás mekkora hátrányt szenvedett az alkalmazott kutatási módszer, az adatok gyűjtésének mikéntje miatt. A diplomások többségükben (92,1%) hasznosnak ítélték tárgyi képzésünket, ugyanakkor jelentős hiányosságokra mutattak rá a módszertant, a nyelvfelkészítést, a gyakorlati órákat és a CLIL képzést illetően. Ez az eltérés a két jelenség között részben megmagyarázható a kérdőíves kutatások jól dokumentált, a válaszok torzítását érintő problémájával (Bowling 2005). Ez azt jelenti, hogy a kutatásban résztvevők, esetleges nyomást érezve, nem teljesen őszinték véleményük kinyilvánításában, azaz figyelembe veszik a kérdező személyét, pozícióját és feltételezett elvárásait. A mi esetünkben nagyot nyomhatott a latban személyes kapcsolódásuk az intézményhez, tanáraikhoz. Feltételezzük tehát, hogy esetleg kedvezni szerettek volna a kutatást végzőknek, és ennél fogva inkább pozitív válaszokat adtak. Tehát a 92,1%-os magas elégedettségi aránnyal kapcsolatban óvatos következtetéseket kell levonni. Más módszerek, pl. fókuszcsoporthozos interjúk (Rubin–Rubin 1995), feltehetően más eredményt hoztak volna.

Ez a kutatás kis léptékű, kifejezetten a tanító angol választott műveltségi terület diplomásaira fókuszált. Következő lépésként a tanító német választott műveltségi terület diplomásaival végezzük el ezt a felmérést, ami lehetővé teszi számunkra, hogy kibővítsük a minta méretét, megvizsgáljuk a felmerülő hasonlóságokat és különbségeket, és validáljuk a fent bemutatott kutatás eredményeit. Kutatásaink célja a Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Karán diplomát szerzett hallgatók szakmai pályafutásának utánkövetése.

Irodalom

2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról
<https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100204.TV> (Letöltve: 2019.01.10.)
- Beadle, S.–Vale, P.–Zaidi, A.–Luomi-Messerer, K.–Bacher, T.–Humpl, S.–Nindl, S.–Heinrich, M. 2018. *Mapping of VET graduate tracking measures in EU Member States* Luxembourg: Publications office of the EU.
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/00d61a86-48fc-11e8-be1d-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-111920184> (Letöltve: 2019.01.10.)
- Bowling, A. 2005. Mode of questionnaire administration can have serious effects on data quality. *Journal of Public Health*. 27: 281–291.
- Csapó–Horváth A. 2020. (Megjelenés alatt). The importance and influence of destination advertising. *European Journal of Sustainable Development*.
- Eurofound 2018. *Hungary: Shortage of teaching staff in public education*. Luxembourg: Publications office of the EU.
<https://www.eurofound.europa.eu/publications/article/2018/hungary-shortage-of-teaching-staff-in-public-education> (Letöltve: 2019.12.03.)
- Eurofound (n. d.) *Labour market change*. Brussels: Office for Official Publications of the European Communities. <https://www.eurofound.europa.eu/topic/labour-market-change> (Letöltve: 2019.11.06.)
- European Commission. 2017. *Proposal for a Council Recommendation on tracking graduates*. (European Commission Publication No. 249). Luxembourg: Publications office of the EU.
<https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0249&from=EN> (Letöltve: 2019.08.24.)
- European Commission. 2018. *The European Higher Education Area in 2018: Bologna Process Implementation Report*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/sites/eurydice/files/bologna_internet_0.pdf (Letöltve: 2019.12.03.)
- Jancsák, C. 2014. Choosing teacher education and commitment to the teaching career. In: Pusztai G.–Engler A. (szerk.): *Teacher Education Case Studies Comparative Perspective*. Debrecen: Center for Higher Education Research and Development, 131–151.
- Kovács J.–Trentinné Benkő É. 2014. *The World At Their Feet. Children's Early Competence in Two Languages through Education. (A világ a lábuk előtt hever. Korai intézményes kétnyelvű fejlesztés.)*. Budapest: Eötvös József Könyvkiadó.
- Pavlin, S. 2019. Time to reconsider the strategic role of system(s) for monitoring higher education graduates' careers? *European Journal of Education* 54: 261–272.
- Rubin, H. J.–Rubin, I. S. 1995. *Qualitative interviewing: The art of hearing data*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Tremblay, K.–Lalancette, D.–Roseveare, D. 2012. *Assessment of Higher Education, Learning Outcomes Feasibility Study Report Volume 1 – Design and Implementation*. Paris France: OECD Directorate for Education.
- Yorke, M. 2006. *Employability in higher education: what it is, what it is not*. Learning and employability series 1, York: Higher Education Academy.